

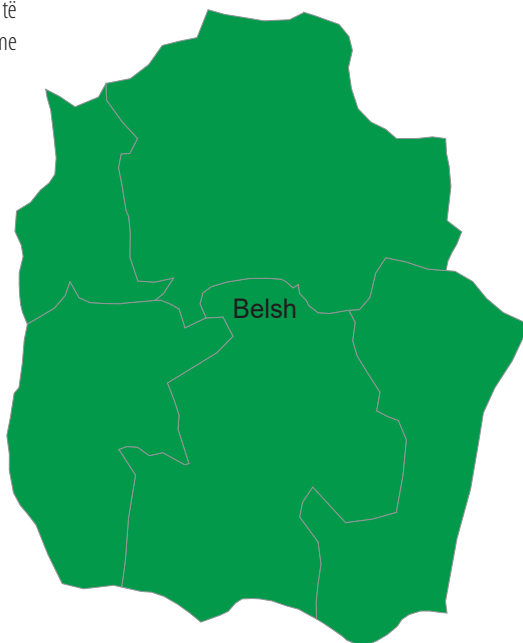
“TË BUXHETOJMË PËR RININË ME RININË”

Bashkia Belsh

Kjo analizë u përgatit nga Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve, në emër të Rrjetit të Organizatave “Zëri i të Rinjve”, me mbështetjen e UNFPA-së.

Qershor 2020

Autor:

Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve

© Aplikimet për leje për të shumëfishuar ose përkthyer pjesë nga ky publikim duhet të dërgohen në:

Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve
Rruga "Brigada e VIII", Pall. LID, K.1, Z.1, Tiranë, Shqipëri
Email: info@observator.org.al
Webmail: www.observator.org.al

Ky Publikim është realizuar nga UNFPA me ekspertizën e Observatorit për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve (Observatori), në kuadër të projektit "Leave No One Behind" ("Askush të mos Mbetet Pas"), një Program i përbashkët i OKB-së i financuar nga Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) dhe zbatuar nga katër agjensi të OKB: UNDP, UNFPA, UNICEF, dhe UN WOMEN në partneritet me Qeverinë Shqiptare. Ky projekt synon fuqizimin e personave vulnerabël në Shqipëri që të kenë akses të barabartë në shërbimet dhe mundësitë publike, të kenë një zë në vendimmarrjen publike, që ndikon në jetën e tyre dhe t'i kërkojnë llogari zyrtarëve publikë, duke i mbajtur përgjegjës për dështimet apo arritjet.

Një falenderim i shkon stafit të Bashkisë së Belshit që ka bashkëpunuar me Observatorin dhe ka mundësuar të dhënat ndër vite mbi aktivitetet dhe buxhetin e planifikuar për të rejtat dhe të rinjtë. Në veçanti, falenderojmë Z. Arif Tafani - Kryetar i Bashkisë Belsh dhe Z. Endrit Gjoshi – Koordinator i Njësisë së Integritit Evropian në Bashkinë e Belshit.

Përmbajtja e këtij Publikimi është përgjegjësi e Observatorit, në emër të Rrjetit të Organizatave "Zëri i të Rinjve". Opinionet e shprehura këtu janë të autorit dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht opinionet e UNFPA-së, UN Albania apo SDC.

PËRSE BUXHETIMI “PËR RININË” DHE “ME RININË”?

Rinia në Shqipëri është pjesë e programit dhe politikave të qeverisë dhe citohet si grup prioritar në dokumenta të veçantë të hartuar për këtë qëllim. Ofrimi i një tërësie shërbimesh dhe informacionesh edukuese në fushën e shëndetësisë, arsimit, punësimit, zhvillimit ekonomik, kulturës, sportit, argëtimit, mjedisit e vullnetarizimit, si dhe angazhimi i rinisë në proceset planifikuese e vendimmarrëse, është domosdoshmëri¹. Këto shërbime mund dhe duhet të ofrohen kryesisht nga njësitë bazë të vetëqeverisjes vendore (bashkitë), të cilat janë më afër qytetar/eve dhe njohin më mirë nevojat e tyre.

Të rejtat dhe të rinjtë duhet të jenë pjesë e iniciativave planifikuese e zhvilluese të ndërmarra si në nivel qendror, ashtu edhe nga njësitë e vetëqeverisjes vendore, sidomos nga bashkitë.

Njësitë e vetëqeverisjes vendore kanë detyra dhe kompetenca specifike për rininë, të diktuar nga ligje të ndryshme dhe plane strategjike kombëtare. Më poshtë **paraqiten kompetencat për rininë nga njësitë e vetëqeverisjes vendore:**

1. Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore” si një nga ligjet bazë mbi të cilin organizojnë punën dhe funksionojnë njësitë e vetëqeverisjes vendore, ka të shprehur qartësisht detyrimin dhe përgjegjësinë për trajtimin me prioritet të rinisë. Konkretisht këto detyrime evidentohen në:

- (i)** *Nenin 3*, ku përcaktohet misioni i vetëqeverisjes vendore, në pikat d), dh) dhe f) sipas të cilave realizimi i shërbimeve duhet të bëhet në forma të përshtatshme, bazuar në nevojat e antar/eve të bashkësisë, në përputhje me standardet e kërkuara me ligj apo akte të tjera normative, si dhe përmes nxitjes efektive të pjesëmarrjes gjithëpërfshirëse të bashkësisë në qeverisjen vendore;
- (ii)** *Nenin 23*, ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e infrastrukturës dhe shërbimeve publike (kryesisht në mirëmbajtjen e institucioneve arsimore apo zhvillimin e aktiviteteve edukuese e promovuese në fushën e shëndetësisë, etj);
- (iii)** *Nenin 24*, ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e shërbimeve sociale;
- (iv)** *Nenin 25*, ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e kulturës, sportit dhe shërbimeve argëtuese;
- (v)** *Nenin 26*, ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e mbrojtjes së mjedisit;
- (vi)** *Nenin 28*, ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e zhvillimit ekonomik vendor;
- (vii)** *Nenin 29*, ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e sigurisë publike.

Garantimi i pjesëmarrjes publike të grupeve të ndryshme shoqërore në procesin e vendimmarrjes shprehet qartësisht edhe në nenin 16 të këtij ligji, ku përcaktohet detyrimi për konsultime publike nga Njësitë e vetëqeverisjes vendore.

2. Ligji 68/2017 “Për financat e vetëqeverisjes vendore”, i cili në:

- (i)** *Nenin 38*, pika 2 përcakton që pas finalizimit të projekt dokumentit të programit buxhetor afatmesëm të rishikuar, kryetari i njësisë së vetëqeverisjes vendore të marrë masa për publikimin e tij dhe më pas të organizojë seanca dëgjimore me komunitetin dhe grupet e interesit². Në këtë kuadër, bashkitë mund dhe duhet të mbështetnin iniciativat planifikuese buxhetore për të rejtat dhe të rinjtë në linjë me nevojat e këtij grupi, duke u udhëhequr dhe zbatuar legjislationin në fuqi dhe dokumentat kryesorë strategjikë të hartuar për këtë qëllim.

1. Fushat e mësipërme përbëjnë dhe thelbin e objektivave të përgjithshme të Planit Kombëtar të Veprimit për Rininë 2015–2020

2. Ligji Nr. 68/2017 “Për financat e vetëqeverisjes vendore”, neni 38, pika 2, fq. 16

3. Ligji 75/2019 “Për rininë”, si një ligj bazë për mbrojtjen e të drejtave të të rinjve në mënyrë gjithëpërfshirëse, krijimin e kushteve të nevojshme për aktivizimin, pjesëmarrjen dhe mbështetjen e të rinjve, përcaktimin e funksioneve dhe kompetencave të institucioneve në nivel qendror dhe vendor, si dhe bashkëpunimin me organizatat që ushtrojnë veprimtari në fushën e rinisë. Kompetencat e njësisë së vetëqeverisjes vendore për rininë në këtë ligj përcaktohen në:

(i) Nenin 5, ku theksohet se njësia e qeverisjes vendore duhet të:

- Bashkëpunoj me Ministrinë e Arsimit, Sportit dhe Rinisë (MASR) për politikatat, projektet e programet në fushën e rinisë;
- Kontribuoj në ofrimin e veprimtarive për të rinjtë në bashkëpunim me MASR, institucione dhe autoritete të tjera vendore, duke përcaktuar standardet në ofrimin e veprimtarive rinore dhe punës me rininë.

(ii) Nenin 7, ku përcaktohen kompetencat specifike të njësisë së vetëqeverisjes vendore, si më konkretisht:

- Njësitë e vetëqeverisjes vendore, në përputhje me funksionet e tyre, hartojnë dhe zbatojnë politikatat vendore në fushën e rinisë, si dhe janë përgjegjëse për:
 - pasqyrimin dhe respektimin e të drejtave të të rinjve, duke përcaktuar objektivat dhe prioritetet, si dhe të garantojnë zbatimin e tyre;
 - krijimin e këshillit vendor të rinisë;
 - organizimin dhe koordinimin e veprimtarive që synojnë arritjen e objektivave vendore në fushën e mbrojtjes dhe të fuqizimit të të rinjve;
 - organizimin dhe ofrimin e veprimtarive për të mbështetur mirëqenien dhe zhvillimin e të rinjve;
 - nxitjen e vullnetarizimit të të rinjve dhe edukimin joformal të tyre;
 - financimin e krijimit dhe të zhvillimit të infrastrukturës rinore dhe të hapësirave rinore të sigurta;
 - krijimin e strukturave administrative për çështjet e rinisë;
 - parashikimin, në buxhetet e tyre, të fondeve për realizimin progresiv të të drejtave të të rinjve për zhvillimin e projekteve, programeve dhe veprimtarive rinore;
 - mbledhjen, analizimin dhe raportimin e të dhënave, në bashkëpunim me institucionet e tjera, për situatën e të drejtave të të rinjve në territorin e tyre.
- Njësitë e vetëqeverisjes vendore mund të aplikojnë për t’u mbështetur nga programet kombëtare dhe ndërkombëtare për rininë, në përputhje me këtë ligj dhe aktet nënligjore në fuqi.
- Për zbatimin e detyrimeve të parashikuara në këtë nen, njësitë e vetëqeverisjes vendore mund të bashkëpunojnë me njëra-tjetrën nëpërmjet lidhjes së marrëveshjeve të përbashkëta, në përputhje me legjisllacionin në fuqi për vetëqeverisjen vendore.
- Njësitë e vetëqeverisjes vendore bashkëpunojnë me organizatat për të rinjtë e organizatat rinore shqiptare në diasporë, për të mbajtur komunikimin me të rinjtë shqiptarë që janë larguar nga vendi për arsye studimesh ose të tjera, me qëllim angazhimin në aktivitetet që zhvillohen në Republikën e Shqipërisë.

(iii) Nenin 10, ku përcaktohet se:

- Këshilli vendor i rinisë është organ këshillimor, që funksionon pranë kryetarit të bashkisë. Këshilli vendor i rinisë ushtron kompetencat e mëposhtme:
 - këshillon njësitë e vetëqeverisjes vendore për drejtimin e politikave dhe planeve vendore për rininë;
 - vlerëson situatën e të rinjve dhe zbatimin e planeve dhe politikave rinore në nivel vendor;

- propozon përmirësime të politikave vendore rinore, si dhe nismat që i përshtaten nevojave të rinjve në territorin ku veprojnë;
- bashkëpunon dhe shkëmben informacion me Këshillin Kombëtar të Rinisë.
- Këshilli vendor i rinisë kryesohet nga kryetari i bashkisë dhe përbëhet nga të paktën 4 deri në 6 anëtarë, ku të paktën gjysma e anëtarëve përfaqësojnë organizatat rinore dhe/ose për të rinjtë. Anëtarët e këshillit vendor të rinisë emërohen me urdhër të kryetarit të bashkisë.
- Kriteret, procedurat e përzgjedhjes së anëtarëve të këshillit vendor të rinisë, si dhe mënyra e organizimit dhe funksionimit të këshillit vendor të rinisë miratohen me vendim të këshillit bashkiak, duke i'u referuar, për aq sa është e mundur, kriterëve dhe procedurave të miratuara nga Këshilli i Ministrave për Këshillin Kombëtar të Rinisë.

4. Plani Kombëtar i Veprimit për Rininë (PKVR) 2015-2020, miratuar me Vendim të Këshillit të Ministrave Nr. 383, datë 6 maj 2015, është një ndër dokumentat kryesorë që udhëheq punën e qeverisjes qendrore, si dhe të njësive të vetëqeverisjes vendore për veprime dhe masa për të rejtat dhe të rinjtë në Shqipëri. Qëllimi i këtij plani është zhvillimi dhe koordinimi i politikave ndërsektoriale rinore në edukim, punësim, shëndetësi e kulturë, si dhe forcimi i pjesëmarrjes së të rejave e të rinjve në jetën shoqërore dhe proceset vendimmarrëse. Misioni i Planit Kombëtar të Veprimit për Rininë 2015-2020 qartësisht evidenton nevojën për *“përmirësim të cilësisë së jetës së të rejave e të rinjve dhe forcim të statusit të tyre, përmes zhvillimit të më shumë mundësive në edukim, punësim, shëndetësi, kulturë, si dhe rritje të pjesëmarrjes së plotë të tyre në shoqëri dhe vendimmarrje”*³. Bazuar mbi këtë dokument strategjik, njësitë e vetëqeverisjes vendore duhet të hartojnë dhe zbatojnë planet e tyre të veprimit në nivel vendor, duke synuar përbushjen e misionit dhe qëllimit të sipërcituar.

SI PARAQITET SITUATA NË BASHKINË BELSH?

Në planifikimet dhe ndërhyrjet në shërbim të komunitetit, pra përfshirë edhe rininë, Bashkia Belsh orientohet, veç të tjerash, përmes: (i) Strategjisë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2015-2020, (ii) Planit të Përgjithshëm Vendor të Bashkisë Belsh 2019 dhe (iii) Planit Operacional të Zhvillimit Vendor të Bashkisë Belsh 2016. Ndërsa në terma buxhetorë, Bashkia Belsh vepron në përputhje me legjislacionin në fuqi dhe përgatit Programin Buxhetor Afatmesëm, mbi bazën e të cilit, në përputhje me ligjin për financat e vetëqeverisjes vendore, bëhet dhe planifikimi buxhetor vjetor. Aktualisht Bashkia Belsh ka në zbatim Programin Buxhetor Afatmesëm 2020-2022.

Bazuar në informacionin e dhënë nga bashkia, situata në lidhje me të rejtat dhe të rinjtë paraqitet si në vijim:

- Bashkia Belsh nuk ka një bazë të saktë të dhënash (databazë) në lidhje me numrin e të rejave dhe të rinjve banues në qytet dhe zonat rurale pjesë e territorit të bashkisë.
- Në Belsh ka gjithsej 3 (tre) shkolla të mesme, nuk ka universitet, nuk ka qendër rinore dhe nuk ka qendër multi-funksionale.
- Në këtë Bashki nuk ka organizata lokale që veprojnë me një fokus të veçantë për rininë.
- **Bashkia Belsh ka ngritur një Këshill Rinor** me qëllim përkrahjen dhe zhvillimin e lidërshpit për rininë e qytetit. Këshilli Rinor që në fillim është programuar për ndërtimin dhe fuqizimin e marrëdhënieve mes të rinjve dhe përfaqësuesve të pushtetit lokal e qëndror. Këshilli Rinor shërben për ngritjen e zërit për problemet e të rinjve në

Belsh dhe pjesëmarrje në aktivitete të ndryshme dhe vullnetare. Këshilli Rinor Belsh u krijua në shkurt 2019 dhe në përbërje të tij janë 25 të rinj nga 3 shkollat e mesme të Bashkisë Belsh. Këshilli Rinor ka filluar aktivitetet e tij duke u bërë pjesë e një projekti të vogël financiar nga USAID duke nxitur shkollat e Bashkisë Belsh për të kontribuar në krijimin e një parku nëpërmjet mbjelljes së pemëve në shkolla. Për promovimin e barazisë gjinore dhe krijimin e një ambjenti të frekuentueshëm dhe nga vajzat, ky park u kurorëzua dhe me një skulptur simbol për barazinë gjinore. Të rinjtë anëtarë të Këshillit Rinor, kanë përfituar nga një sërë trajnimesh për qartësimin e rolit dhe funksionimit të Këshillit dhe rritjen e kapaciteteve zhvillimore të të rinjve. Në kuadër të ditës Evropiane, Këshilli Rinor Belsh mori pjesë në festivalin e dritave duke ndezur qindra fenerë që formonin flamurin e Bashkimit Evropian.

Gjithashtu Këshilli Rinor Belsh është solidarizuar në çështje të ndryshme humanitare dhe solidare, si në rastin e tërmetit të muajit Nëntor 2019, duke mbledhur ndihma për familjet e prekura nga tërmeti dhe duke shkuar në mjediset e kampit të ngritura nga Bashkia Durrës në Njësinë Administrative Manëz duke shpërndarë ndihma ushqimore dhe ofruar mbështetje psikologjike për krijimin e një atmosfere sa më të ngrohtë dhe të lehtë për familjet. Gjithashtu Këshilli Rinor Belsh është bashkuar në disa kauza për mbrojtjen e mjedisit dhe rritjen e ndërgjegjësisë së njerëzve.

- **Nuk ekziston një Plan Sektorial për Rininë**, që të bazohet dhe në Planin Kombëtar të Veprimit për Rininë.
- Në Planin Operacional të Zhvillimit Vendor të Bashkisë Belsh 2016, të rinjtë janë parashikuar si një kategori që mund të kontribuojë në sektorë të rëndësishëm ekonomikë dhe të punësimit. **Në sektorin e bujqësisë dhe blegtorisë**, të rinjtë shihen si motorët kryesorë për të aktivizuar këtë sektor dhe promovuar dhe përkrahur produktet vendase dhe punimet artizanale në të gjithë zonën. **Në sektorin e programeve sociale-kulturore**, është parashikuar ngritja e kapaciteteve tek të rinjtë për aktivitete dhe programe social-kulturore me anë të edukimit dhe Qendrave Multifunkionale. **Në sektorin e Barazisë gjinore dhe integritit social** mungon diversifikimi i ekonomisë, që nuk krijon hapësirë për integrimin e vajzave dhe të rinjve. Në këtë sektor, një theks i vendoset:
 - angazhimit më të madh të Bashkisë, duke krijuar strukturat përkatëse në administratë dhe duke hartuar programe të posaçme për rritjen e integritit të të rinjve dhe gjinisë femërore;
 - rivitalizimit të Qendrës Kulturore me qëllim gjithëpërfshirjen sociale me fokus të veçantë tek problemet gjinore dhe të rinjtë;
 - aplikimit të politikave mbështetëse për diversifikimin e ekonomisë e punësimit, duke rritur përfshirjen e grave e të rinjve;
 - gjithëpërfshirjes përmes aktiviteteve artistike e sportive më të shpeshta dhe të strukturuar;
 - përdorimit të Qendrave Kulturore, si qendra komunitare, me fokus gjithëpërfshirjen sociale, sidomos të femrave dhe të të rinjve.

Në Planin Operacional të Zhvillimit Vendor të Bashkisë Belsh, ndër prioritetet e parashikuara të lidhura me të rinjtë janë:

- ngritja e kapaciteteve tek të rinjtë dhe mbështetja e sipërmarrjeve të reja lokale;
- mbështetja dhe pjesëmarrja e të rinjve për zhvillimin e aktiviteteve sociale për grupmosha të ndryshme, duke filluar nga parashkollorët e deri tek grupmosha e tretë;
- këshillimi i karrierës dhe trajnimi për të rinjtë e papunë;
- përfitimimi i shërbimeve shëndetësore profesionale dhe miqësore nga të rinjtë dhe gratë (në veçanti nënat e reja, apo ato me problem të ndryshme ekonomike, shëndetësore, sociale etj).

- Në Planin Operacional të Zhvillimit Vendor, shërbimi shëndetësor është planifikuar si një sektor i veçantë i përbërë nga 4 qendra shëndetësore dhe 15 ambulanca. Qendrat shëndetësore janë në Belsh-Qendër, Kajan, Kosovë, Grekan ndërsa ambulancat janë të shpërndara dhe në njësi të tjera administrative duke sjellë një mbulim të mirë të territorit të Bashkisë për ofrimin e ndihmës mjekësore. Gjithsesi, në disa qendra është e nevojshme përmirësimi i kushteve të ndërtesave dhe aparaturave, si dhe rritja e kapaciteteve njerëzore si doktor dhe infermier.
- Bashkia e Belshit përgjatë viteve të fundit ka realizuar një sërë programesh për rininë, si: barazia gjinore, bullizmi, vullnetarizmi, puna në grup. Bashkia e Belshit është në procesin e nënshkrimit të një Marrëveshje Bashkëpunimi 2 vjeçare me **Observatorin, në emër të rrjetit të organizatave “Zëri i të Rinjve”**, me qëllim mobilizimin, integrimin dhe fuqizimin e potencialeve të të rejave dhe të rinjve përmes shërbimeve ndërgjegjësuese, informuese, avokuese e lobuese, në fushat e edukimit, kujdesit, shëndetit dhe punësimit.
- Bashkia Belsh **nuk ka njësi të veçantë të dedikuar për shëndetin publik dhe as njësi apo punonjës të veçantë dedikuar rinisë**. Ka një specialist që mbulon dhe çështjet e shëndetësisë.
- Sipas Programit Buxhetor Afatmesëm 2020-2022 në Bashkinë e Belshit kategoria e të rinjve nuk është e buxhetuar në mënyrë direkte nëpërmjet aktiviteteve dhe programeve apo shërbimeve të caktuara.
- Buxheti i bashkisë dedikuar indirekt për rininë **është pjesë e programeve buxhetore**, që paraqiten në tabelën në vijim:

Viti	Kategoria	Buxheti i planifikuar (në mijë lekë) (c = a + b)	Shpenzime korrente (a)	Shpenzime kapitali (b)	% që programi zë ndaj totalit të buxhetit
2017	Shërbimet publike vendore dhe projektet e zhvillimit	46,313	36,563	9,750	9%
	Trashëgimia kulturore, eventet artistike dhe kulturore	7,259	7,259	0	1%
	Arsimi i mesëm i përgjithshëm	7,672	3,042	4,630	2%
2018	Shërbimet publike vendore dhe projektet e zhvillimit	40,153	38,254	1,899	12%
	Trashëgimia kulturore, eventet artistike dhe kulturore	6,435	6,435	0	2%
	Arsimi i mesëm i përgjithshëm	2,643	2,643	0	1%
2019	Shërbimet publike vendore dhe projektet e zhvillimit	47,460	46,000	1,460	13%
	Trashëgimia kulturore, eventet artistike dhe kulturore	8,260	7,300	960	2%
	Arsimi i mesëm i përgjithshëm	2,699	2,699	0	1%
2020	Shërbimet publike vendore dhe projektet e zhvillimit	58,755	46,576	12,179	21%
	Trashëgimia kulturore, eventet artistike dhe kulturore	6,680	6,680	0	2%
	Arsimi i mesëm i përgjithshëm	2,471	2,471	0	1%
2021	Shërbimet publike vendore dhe projektet e zhvillimit	62,941	47,941	15,000	21%
	Trashëgimia kulturore, eventet artistike dhe kulturore	7,052	7,052	0	2%
	Arsimi i mesëm i përgjithshëm	2,532	2,532	0	1%
2022	Shërbimet publike vendore dhe projektet e zhvillimit	65,905	48,905	17,000	22%
	Trashëgimia kulturore, eventet artistike dhe kulturore	7,283	7,283	0	2%
	Arsimi i mesëm i përgjithshëm	2,544	2,544	0	1%

Sikurse shikohet nga të dhënat e tabelës së mësipërme:

- **Planifikimi i buxhetit për programin e shërbimit publike vendore dhe projektet e zhvillimit** nga viti 2017 në vitin 2020 është rritur me 12,442,000. Në vlerë përqindje, planifikimi i fondeve për këtë program, në raport me buxhetin e planifikuar për vitet 2017-2020, *ka ardhur duke u rritur me 12%* (nga 9% në vitin 2017 në 21% në vitin 2020). Ndërsa për dy vitet e ardhshme, ky program është parashikuar të rritet me 1% (nga 21% në vitin 2020 në 22% në vitin 2022).
- **Planifikimi i buxhetit për programin e trashëgimisë kulturore, eventet artistike dhe kulturore** nga viti 2017 në vitin 2020 është ulur me 579,000. Ndërsa në vlerë përqindje, planifikimi i fondeve për këtë program, në raport me buxhetin e planifikuar për vitet 2017-2020, *ka ardhur duke u rritur me 1%* (nga 1% në vitin 2017 në 2% në vitin 2020). Ndërsa për dy vitet e ardhshme, ky program është parashikuar të mbetet i njëjtë me 2% (2% në vitin 2020 dhe 2% në vitin 2022).
- **Planifikimi i buxhetit për programin e arsimit të mesëm të përgjithshëm** nga viti 2017 në vitin 2020 është ulur me 5,201,000. Ndërsa në vlerë përqindje, planifikimi i fondeve për këtë program, në raport me buxhetin e planifikuar për vitet 2017-2020, *ka ardhur duke u ulur me 1%* (nga 2% në vitin 2017 në 1% në vitin 2020). Ndërsa për dy vitet e ardhshme, ky program është parashikuar të mbetet i njëjtë me 1% (1% në vitin 2020 dhe 1% në vitin 2022).

- Njoftimet e ndryshme mbi çështjet sociale, shëndetësore, arsimore etj pasqyrohen online në faqen e internetit të bashkisë së Belshit <http://bashkiabelsh.al/>. Në këtë faqe ndër të tjera në *kategorinë e Kalendarit të festave dhe aktiviteteve*, pasqyrohen informacione në lidhje me aktivitetet që ofron Bashkia, që nxisin pjesëmarrjen e qytetarëve në jetën sociale dhe kulturore.

Në kategorinë e Shërbimeve, Bashkia Belsh pasqyron informacione mbi shërbimet si: One stop shop, zyra e gjendjes civile, qytetarët, shkollat e mesme, shërbimet sociale, shoqëria civile, kërkesë/ ankesat e qytetarëve etj.

Gjithashtu në *kategorinë "Përmirëso qytetin"*, qytetarët ftohen që të bëhen pjesë e zgjidhjes duke përmirësuar cilësinë e jetës në lagje dhe komunitet.

Në kategorinë e Transparencës jepen publikime të ndryshme, informime dhe konsultime publike, kërkesa për informacion etj.

Në kategorinë e Këndit të BE-së jepet informacion në lidhje me aktivitetet e ndryshme që realizohen për çështje të ndryshme, si:

- "Shpreh edhe ti ëndrën tënde evropiane", Bashkia Belsh aktivitet spektakolar me të rinjtë.
- Bashkia ***nuk ka bërë ndonjë vlerësim/ anketim për të identifikuar nevojat dhe prioritetet*** e të reja dhe të rinjve në Belsh, përveç anketimit të kryer nga Observatori në vitin 2017. Këshilli Bashkiak ***nuk ka organizuar ndonjë seancë dëgjimore të veçantë për problemet e rinisë*** por të rejtat dhe të rinjtë ftohen të jenë të pranishëm në seancat dëgjimore që organizohen në përgjithësi për problematikat e qytetit. Kur pyetet për rëndësinë e aktiviteteve me fokus shëndetin seksual e riprodhues, si dhe ato sensibilizuese për shëndetin dhe kujdesin shëndetësor, bashkia i vlerëson si aktivitete të rëndësishme, së bashku me: krijimin e Bordeve/ Këshillave konsultues të përbashkët ndërmjet bashkisë dhe organizatave rinore; pasjen e një manuali shpjegues për të rejtat e të rinjtë për t'u njohur me të drejtat e tyre mbi shëndetin e kujdesin shëndetësor; shkëmbimin e eksperiencave mes të reja dhe të rinjve nga bashki të ndryshme me ndërmjetësimin e drejtuesve vendorë, e të tjera.

Ndërkohë, nga një anketim i kryer nga UNFPA me ekspertizën e Observatorit, me 103 të reja e të rinj të bashkisë Belsh (78%

vajza dhe 22% djem) gjatë periudhës nëntor 2017 (të dhenat e plota gjenden në linkun: <https://observator.org.al/wp-content/uploads/2018/01/Human-Rights-Day-10-Dhjetor-Bashkia-Belsh.pdf>) rezultton se:

- 46% e vajzave dhe 43% e djemve shprehen se i njohin mirë apo shumë mirë të drejtat e njeriut.
- 74% e djemve dhe 65% e vajzave janë në dijeni se ekziston një Ditë Nderkombëtare për të Drejtat e Njeriut.
- Një pjesë shumë e ulët e të rejave dhe të rinjve (17% e djemve dhe 16% e vajzave) janë në dijeni të politikave apo/ dhe strategjive rinore që ekzistojnë në Bashki.
- Shumica e të rejave dhe të rinjve (90% e vajzave dhe 70% e djemve) pohojnë se Bashkia organizon aktivitete rinore/ sportive dhe kulturore.
- Vetëm 1% e vajzave dhe 0% e djemve janë në dijeni për buxhetin e Bashkisë Belsh, që mund të jetë i lidhur në mënyrë të drejtëpërdrejtë ose jo të drejtëpërdrejtë me rininë.
- Pjesa dërrmuese e të rejave dhe të rinjve (95% e vajzave dhe 91% e djemve) pohojnë nevojën që Bashkia të mund të zhvilloj takime periodike me të rinjtë për të identifikuar prioritetet e tyre, që të mund të jenë pjesë e planifikimeve të Bashkisë për këtë kategori.
- Shumica e të anketuarve (70% e vajzave dhe 52% e djemve) shprehen se janë pak të kënaqur me shërbimet që ofron Bashkia e Belshit për këtë kategori.
- Shumica e të rejave dhe të rinjve nuk kanë dijeni nëse Bashkia ka krijuar një Këshill rinor, që mund të shërbej si një mekanizëm lobues për nevojat dhe prioritetet e tyre në vendimmarrjen lokale.
- Aktivitetet që të rejtat dhe të rinjtë e anketuar shprehen se do të donin që Bashkia e Belshit të ofronte për ta janë:
 - Aktivitete argëtuese (52% e të rinjve);
 - Aktivitete sportive dhe ambiente përkatëse (47% e të rinjve);
 - Aktivitete kulturore dhe ambiente përkatëse (38% e të rinjve);
 - Qendër rinore (26% e të rinjve);
 - Infrastruktura më të mirë në shkollë dhe transport falas (16% e të rinjve).

ÇFARË MUND TË PËRFSHIHET PËR RININË NË BUXHETIN E VITIT 2021 TË BASHKISË BELSH?

Bashkia Belsh, në përmbushje të detyrimeve dhe përgjegjësi të saj për përmirësimin e situatës së të rejave dhe të rinjve të Belshit, në zbatim të Ligjit 75/2019 “Për rininë”, si dhe Planit Kombëtar të Veprimit për Rininë 2015-2020, mund të përfshijë në planifikimin buxhetor për vitin 2021 disa nga veprimet që përshkruhen në vijim:

QËLLIMI	VEPRIMI / PROJEKTI	KOHËZGJATJA	TREGUES	DETAJIME MBI ROLIN E BASHKISË
1. Nxitja dhe pjesëmarrja e të rejave dhe të rinjve në proceset dhe vendimmarrjet demokratike	1.1. Fuqizimi i veprimtarisë së Këshillit Vendor të Rinisë, i parashikuar si një kompetencë e njëjësive të vetëqeverisjes vendore dhe në Ligjin 75/2019 “Për rininë” duke respektuar balancën gjinore si dhe përfaqësimin e të rejave dhe të rinjve nga grupe të pafavorizuara (persona me aftësi të kufizuara, minoriteti Rom, Egjiptjan, komuniteti LGBTI, etj).	- Dhjetor 2020 Aktivitete trajnuese për anëtarët e Këshillit Vendor të Rinisë, i kryesuar nga kryetari i Bashkisë. Janar 2021 - e në vijim: Aktivizimi i këtij Këshilli në mbledhjet dhe proceset vendimmarrëse të bashkisë.	- Lista e antarëve/eve të Këshillit Vendor të Rinisë, publikuar në faqen e internetit të bashkisë Belsh. - Pjesëmarrja dhe diskutimi i tyre pasqyruar në proces-verbalet e mbledhjeve përkatëse.	Bashkia Belsh mer masa që Këshillin Vendor të Rinisë ta ketë aktiv përgjatë vitit 2020 e në vijim.

QËLLIMI	VEPRIMI / PROJEKTI	KOHËZGJATJA	TREGUES	DETAJIME MBI ROLIN E BASHKISË
	1.2. Përfshirja e dimensionit gjinor dhe rëndësisë së pjesëmarrjes së barabartë në përfaqësimin dhe jetën politike, në sesione për edukimin qytetar, në shkollat publike (të mesme).	Gjatë gjithë viteve 2020 - 2021	<ul style="list-style-type: none"> - Numri i aktiviteteve me fokus diskriminimin gjinor dhe përfshirjen e rinisë në vendimarrje, të organizuara nga bashkia në 3 shkollat e mesme të Bashkisë Belsh. - Numri i të rejave dhe të rinjve të pranishëm si dhe që japin mendim në mbledhjet e Këshillit Bashkiak apo seancat/ dëgjuesat publike që organizon bashkia për çështje të ndryshme. 	Bashkia Belsh organizon dëgjesa publike duke pasur në konsideratë respektimin e balancës gjinore.
	1.3. Takime sensibilizuese me të rejtat e zonave rurale dhe urbane, si dhe me të rejtat me aftësi të kufizuara, mbi rëndësinë e pjesëmarrjes së barabartë të tyre në procesin e votimit (individual e të lire), në zgjedhjet vendore dhe qendrore.	Përgjatë viteve 2020-2021	<ul style="list-style-type: none"> - Numri i takimeve sensibilizuese të organizuara. - Numri i pjesëmarrësve disagreguar sipas zonave, moshës, aftësive dhe njësive administrative. 	Bashkia Belsh të ketë në vëmendje realizimin e takimeve sensibilizuese me të rinjtë në zonat rurale dhe urbane lidhur me procesin e votimit.
2. Nxitja e punësimit të të rejave dhe të rinjve përmes politikave efektive të tregut të punës	2.1. Vlerësimi i kërkesës së tregut të punës dhe traditës apo nevojave specifike të Belshit, në lidhje me kurset e formimit profesional që mund të ofrohen në Bashkinë e Belshit.	Përgjatë viteve 2020-2021	<ul style="list-style-type: none"> - Raporti i vlerësimit të situatës. - Propozimet drejtuar Zyrës Rajonale të Punësimit (ZRP) mbi kurset e reja të formimit profesional që duhet të hapen në Belsh. - Numri i kurseve të reja të hapura. 	Bashkia Belsh mund të luajë rolin e facilitatorit.
	2.2. Organizimi i takimeve sensibilizuese me të rejtat dhe të rinjtë mbi rëndësinë e ndjekjes së kurseve të formimit profesional të bazuara në nevojat dhe specifikat e zonës.	Përgjatë viteve 2020-2021	<ul style="list-style-type: none"> - Numri i takimeve të organizuara në shkolla. - Numri i të rejave dhe të rinjve pjesëmarrës/e në këto takime. - Numri i të rejave dhe të rinjve të regjistruar/a në kurset e formimit profesional. 	Në bashkëpunim me ZRP, Bashkia Belsh realizon aktivitete dhe panairë mbi rëndësinë e ndjekjes së kurseve të formimit profesional.
	2.3. Mbështetja e aktiviteteve që nxisin vetëpunësimin e të rejave dhe të rinjve.	Përgjatë viteve 2020-2021	<ul style="list-style-type: none"> - Numri i aktiviteteve vetëpunësuese të mbështetura. - Numri i të rejave dhe të rinjve të vetëpunësuar/a. 	Bashkia Belsh mund të mbështesë me grante ose incentive fiskale të rinjtë që vetëpunësohen.
	2.4. Seminare informuese dhe trajnuese me nxënës/et e shkollave të mesme mbi rëndësinë e të sfiduarit të stereotipeve gjinore në punësim.	Përgjatë viteve 2020-2021	<ul style="list-style-type: none"> - Numri i seminareve të organizuara. - Lista e pjesëmarrës/eve disagreguar sipas seksit, moshës, klasës dhe njësive administrative. 	Bashkia Belsh mund të luajë rolin e facilitatorit.
	2.5. Panairi i ideve në kuadër të "Ditës Botërore të Aftësive të të rejave dhe të rinjve", bazuar në trajnimet e formimit profesional të ofruara mbi bazën e nevojave dhe karakteristikave të zonës.	15 Korrik 2020 15 Korrik 2021	<ul style="list-style-type: none"> - Panairi i organizuar në bashkëpunim me ZRP. - Numri i ideve të prezantuara. - Numri i të rejave dhe të rinjve pjesëmarrës/e. 	Bashkia Belsh mund të luajë rolin e facilitatorit.

QËLLIMI	VEPRIMI / PROJEKTI	KOHËZGATJA	TREGUES	DETAJME MBI ROLIN E BASHKISË
3. Nxitja e përfshirjes së të rejave dhe të rinjve në aktivitete mjedisore dhe turistike	3.1. Nxitja e pjesëmarrjes aktive të të rejave dhe të rinjve në hartimin dhe monitorimin e politikave mjedisore dhe turistike në nivel lokal.	Përgjatë viteve 2020-2021	- Numri i të rejave dhe të rinjve që marrin pjesë aktivisht në seancat e Këshillit Bashkiak, dëgjesat publike apo aktivitetet mbi mjedisin, turizmin të organizuara nga bashkia.	Në fokus të projekteve të Bashkisë Belsh të jetë planifikimi për politikat mjedisore dhe turistike.
	3.2. Aktivitete pastrimi, pyllëzimi, riciklimi, promovimi i turizmit me qëllim rritjen e sensibilitetit të të rejave dhe të rinjve, si dhe komunitetit në tërësi mbi mbrojtjen e mjedisit.	Përgjatë viteve 2020-2021	- Numri i aktiviteteve sensibilizuese të organizuara. - Numri i aktiviteteve për promovimin e turizmit të organizuara. - Numri i pemëve të mbjella dhe sasia e plehrave të grumbulluara apo ricikluara.	Kjo është në fokus të punës së Bashkisë.
	3.3. Aktivitete sensibilizuese mbi mjedisin dhe ndikimin e tij në shëndetin e gjeneratës së re.	Përgjatë viteve 2020-2021	- Numri i aktiviteteve të zhvilluara. - Numri i të rejave dhe të rinjve pjesëmarrës/e.	Kjo është në fokus të punës së Bashkisë.
	3.4. Aktivitete me të rinjtë që janë larguar nga bashkia për arsye studimesh ose të tjera, me qëllim angazhimin e tyre në aktivitetet që promovojnë kulturën, turizmin dhe vlerat e bashkisë së Belshit.	Përgjatë viteve 2020-2021	- Numri i aktiviteteve të zhvilluara. - Numri i të rejave dhe të rinjve pjesëmarrës/e.	Bashkia Belsh vë theksin në bashkëpunimin me organizatat për të rinjtë e organizatat rinore shqiptare në diasporë për të mbajtur komunikimin me të rinjtë që janë larguar nga bashkia për arsye studimesh ose të tjera, në mënyrë që të promovojnë vlerat turistike dhe kulturore të Bashkisë përtej kufijve shqiptarë.
4. Nxitja e përfshirjes së të rejave dhe të rinjve në aktivitete artistike e kulturore	4.1. Mbështetje për grupet e reja rinore kulturore dhe artistike (këngë, teatër, animacione) të krijuara nga të rejat dhe të rinjtë e shkollave të Belshit dhe përfshirja e tyre në ngjarje apo festa të rëndësishme të qytetit.	Përgjatë viteve 2020-2021	- Numri i grupeve të reja rinore të mbështetura. - Numri i aktiviteteve të bashkisë në të cilat janë të ftuara dhe kanë performuar këto grupe rinore.	Përfshirja e të rinjve në aktivitete artistike-kulturore.
	4.2. Promovimi i jetës artistike dhe kulturore përmes organizimit të aktiviteteve artistike-kulturore në zonat urbane dhe në zonat rurale.	Përgjatë viteve 2020-2021	- Numri i aktiviteteve artistike-kulturore të organizuara me mbështetjen e bashkisë, në zonat urbane dhe rurale, me grupet rinore.	Kjo është në fokus të punës së Bashkisë.

4. Për të rritur ndërgjegjësimin mbi rëndësinë e investimit në zhvillimin e aftësive të të rejave dhe të rinjve, Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara vendosi në Rezolutën A/RES/69/145 që data 15 Korrik të njihet si Dita Botërore e Aftësive të të rejave dhe të rinjve (World Youth Skills Day). Për më shumë informacion vizitoni faqen: <http://www.un.org/en/events/youthskillsday/index.shtml>

QËLLIMI	VEPRIMI / PROJEKTI	KOHËZGATJA	TREGUES	DETAJIME MBI ROLIN E BASHKISË
	4.3. Programe sensibilizuese në mediat lokale mbi rëndësinë e pjesëmarrjes së barabartë të të rejave dhe të rinjve, vajzave dhe djemve në veprimtari sportive, artistike dhe kulturore, përfshirë edhe ato që tradicionalisht shihen si aktivitete kryesisht “femërore” ose “mashkullore”.	Përgjatë viteve 2020–2021	<ul style="list-style-type: none"> – Numri i programeve të realizuara. – Përqindja e audiencës së arritur në varësi të shikueshmërisë televizive. 	Planifikimi i një sërë projektsh sportive nga Bashkia ku do t’u vihet theksi pjesëmarrjes së barazisë gjinore dhe promovimi i aktiviteteve të të rinjve.
5. Nxitja e përfshirjes së të rejave dhe të rinjve në aktivitete edukuese shëndetësore	5.1. Aktivitete që promovojnë një kulturë të hapur dhe të lirë rreth shëndetit seksual, për të ulur stigmatizmin dhe diskriminimin.	Përgjatë viteve 2020–2021	<ul style="list-style-type: none"> – Numri i aktiviteteve të zhvilluara në shkollat e qytetit dhe në zonat rurale. – Numri i të rejave dhe të rinjve që marrin pjesë. 	Bashkia Belsh mund të luajë rolin e facilitatorit.
	5.2. Krijimi dhe mbështetja e grupeve të “edukatorëve bashkëmohatarë” (“peer education groups”) për nxitjen e organizimit të aktiviteteve edukuese shëndetësore mes të rejave dhe të rinjve në zonat rurale, si dhe në komunitetin Rom, Egjiptjan, LGBTI, etj.	Përgjatë viteve 2020–2021	<ul style="list-style-type: none"> – Grupet e “edukatorëve bashkëmohatarë” të krijuara. – Numri i aktiviteteve të organizuara nga grupet e “edukatorëve bashkëmohatarë” me të rejtat dhe të rinjtë e zonave apo komuniteteve të caktuara. 	Bashkia Belsh mund të luajë rolin e facilitatorit.
	5.3. Konkurse mes tre shkollave të mesme mbi rolin e qeverisjes vendore në çështje të shëndetit seksual dhe riprodhues.	Gjatë ditëve dedikuara shëndetit përgjatë viteve 2020–2021	<ul style="list-style-type: none"> – Numri i aktiviteteve të zhvilluara në tre shkollat e mesme. – Numri i të rejave dhe të rinjve që marrin pjesë. 	Bashkia Belsh mund të luajë rolin e facilitatorit.
6. Nxitja e përfshirjes së të rejave dhe të rinjve në aktivitete për arritjen e Objektivave të Zhvillimit të Qendrushëm (Sustainable Development Golas – SDGs)	6.1. Aktivitete informuese mbi SDG-të me qëllim njohjen e tyre dhe sensibilizimin e të rejave dhe të rinjve mbi rolin që mund dhe duhet të luajnë për përmbushjen e këtyre objektivave.	Përgjatë viteve 2020–2021	<ul style="list-style-type: none"> – Numri i aktiviteteve me fokus SDG-të, të organizuara nga bashkia në bashkëpunim me Rrjetin e Organizatave “Zëri i të rinjve” dhe me tre shkollat e mesme të qytetit. 	Bashkia Belsh mund të luajë rolin e facilitatorit.
	6.2. Hartimi i planit të veprimeve për përfshirjen e të rejave dhe të rinjve në arritjen e SDG-ve. Zbatimi i planit të hartuar, duke ofruar mbështetjen e duhur financiare, infrastrukurore, etj.	Përgjatë viteve 2020–2021	<ul style="list-style-type: none"> – Dokumenti i Planit të Veprimeve për arritjen e SDG-ve përmes kontributit të të rejave dhe të rinjve. – Numri i iniciativave të financuara nga bashkia, për t’u zbatuar nga të rejtat dhe të rinjtë në kuadër të SDG-ve. 	Bashkia Belsh bashkëpunon me shkollat e mesme.

ÇFARË HAPASH DUHET TË HEDHË BASHKIA PARALELISHT ME PËRFSHIRJEN NË BUXHETIN E VITIT 2021 TË DISA PREJ VEPRIMEVE TË PROPOZUARA MË SIPËR?

- Të marrë masa për fuqizimin e funksionimit të Këshillit Vendor të Rinisë në përbërjen e të cilit të ketë përfaqësim të barabartë jo vetëm në gjini, por edhe duke respektuar karakteristika të tjera të tilla si vendbanimi, moshja, etnia, nevojat e veçanta, orientimi seksual, etj.
- Të marrë masa të menjëhershme për të siguruar një bazë të saktë të dhënash (databazë) në lidhje me numrin e të rejave dhe të rinjve në qytet dhe zonat rurale pjesë e territorit të bashkisë, duke siguruar që kjo bazë të dhënash të përmbajë detaje mbi gjininë, moshën, nevojat e veçanta të tyre, etninë, etj.
- Të bashkëpunojë me Rrjetin e Organizatave “Zëri i të Rinjve” me qëllim ofrimin e modelit për nxitjen e krijimit të grupeve dhe shoqatave rinore, nga të rejat dhe të rinjtë e qytetit dhe të zonave rurale pjesë e territorit të bashkisë.
- Të organizojë sesione të hapura dhe dëgjesa publike me fokus të veçantë të rejat dhe të rinjtë dhe nevojat e tyre. Për të siguruar pjesëmarrjen në këto sesione e dëgjesa, të organizojë fillimisht takime të shkurtra informuese në shkollat e qytetit dhe të zonave rurale, ku të ftohen të rejat dhe të rinjtë të bëhen pjesë e dëgjesave që do të organizojë bashkia. Në këto takime duhet të paraqitet dhe kalendari i dëgjesave që mendohet të organizohen. Një kopje e këtij kalendari me datat, oraret dhe vendin e organizimit të këtyre dëgjesave, duhet të publikohet edhe në faqen e internetit të bashkisë.
- Të marrë masa për të caktuar një specialist/e që në përshkrimin e punës së tij/saj të ketë detyra që lidhen specifikisht me rininë dhe ndjekjen e prioriteteve të saj.
- Të marrë masa që të koordinojë aktivitetet shëndetësore, edukuese e kulturore me prioritetet që lidhen me rininë në këto drejtime. Të mundësojë shkëmbime eksperiencash me bashki të tjera ku grupimet rinore janë më aktive.
- Të hartojë një plan veprimi lokal për rininë, ku të përmbliiden të gjitha veprimet e parashikuara në dokumenta të tjerë zhvillimorë të bashkisë, por edhe veprime të tjera të dosmosdoshme për adresimin e çështjeve rinore në fusha të ndryshme. Ky plan veprimi duhet të mbështetet në Ligjin 75/2019 “Për rininë”, Planin Kombëtar të Veprimit për Rininë 2015-2020 si dhe në Programin Buxhetor Afatmësëm 2020-2022 të Bashkisë Belsh (pjesë e këtyre veprimeve janë dhënë në tabelën më sipër me sugjerime për veprimet që duhet të përfshihen në buxhetin e vitit 2021 të bashkisë Belsh, me fokus rininë).
- Të marrë masa që në takimet dhe dëgjesat për përfundimin e buxhetit vjetor 2021, të sigurojë pjesëmarrjen e të rejave dhe të rinjve nga grupe të ndryshme (përfshirë edhe nga grupet e pafavorizuara si Romë, Egjiptjanë, PAK, LGBTI, etj). Bashkëpunimi me Rrjetin e Organizatave “Zëri i të Rinjve” është i domosdoshëm në këtë drejtim, sidomos për të siguruar pjesëmarrjen e të rejave dhe të rinjve nga grupet e ndryshme të sipërcituara, të rejave dhe të rinjve nga zonat rurale, etj.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

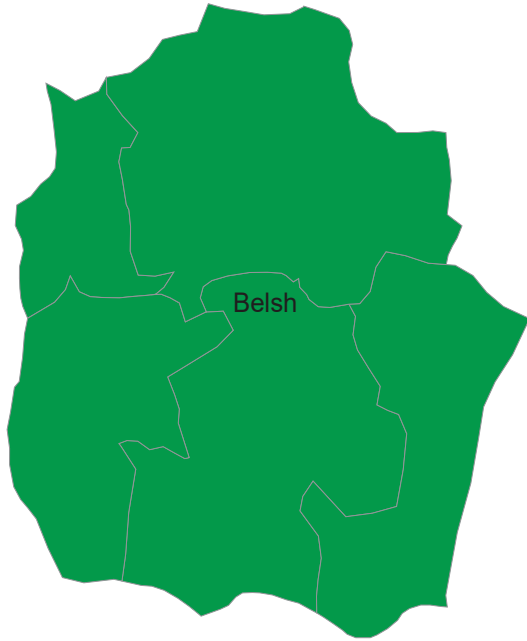
Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

United Nations
ALBANIA

Qershor 2020

Leave
No One
Behind

